

A tojást hozó nyúl

Az ajándékozó nyuszi a húsvéti ünnepek szimbóluma. Mint számos más hagyományunk, ez is pogány eredetű, amely később olvadt be a keresztény kultúrkörbe. A színes tojásokat és egyéb ajándékokat hozó, fészekrakó nyúl eredetéről több legenda is kering, egyes kutatók a tavasz eljövételének ünnepléséhez, egy germán istennőhöz kötik, de van, aki szerint pusztán tévedésből, egy félrefordítás miatt lett a nyusziból tojást tojó állat.

A húsvét, a karácsony mellett, a kereszténység másik nagy ünnepe, ekkor emlékezünk meg Jézus haláláról és feltámadásáról. Magyar neve a nagybőjtöt követő húsfigyasztás kezdetére utal. A karácsonnyal ellentétben a húsvét minden évben más-más időpont-ra esik, úgynevezett „mozgó ünnep”: húsvét vasárnapja a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap, ami március 22-e és április 25-e közé esik.

Egybeesik tehát a tavaszi napéjegyenlőség idején tartott pogány termékenységünneppekkal, amelyeknek eleme szintén a feltámadás, az újjászületés.

A NYUSZI ÉS AZ ISTENNŐ

A tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni első vasárnap a pogány hagyomány szerint *Ostra* (Eostre, Ōstra, Ostara) germán istennő napja volt, egyben a tavasz ünnepe. A húsvét angol Easter, vagy német Oster elnevezése is vélhetően a tavaszistennő nevére vezethető vissza, legalábbis Bede Venerabilis angol középkori történetíró szerint. Ostrát, mint az újjászületés, a termékenység istennőjét, ábrázolták tavaszi virágokkal, indákkal körülvéve, tojással kezében, lábánál nyulakkal és feje felett repkedő madarakkal, haját pedig tavaszi virágokból font koszorú ékesítette.

Az istennőt ábrázolták még nyuszi képében is. A nyúl szaporasága miatt szintén a termékenységet szimbolizálja.

Ostrának az egyik legenda szerint volt egy különleges madara, amely színes tojásokat tojt. Egy napon az istennő a madarat a gyerekek szórakoztatására nyúl-lá változtatta, azóta tojnak a nyulak színes tojásokat. A történet másik változata szerint Ostra istennő a téli időszakban egy sebzett madarat talált egy mezőn, s hogy megmentse a haláltól, átváltoztatta nyuszivá, de az megőrizte tojásrakó képességét.

Köszönetképpen a nyuszi kidíszítette a tojásokat, és az istennőnek ajándékozta. A noiportal.hu oldalon olvasható egy harmadik verzió is: eszerint a nyúl eredetileg madár volt, és a germán istennő haragjában változtatta négylábú állattá.

Egy frissebb keletű, Ostra legendáitól már elszakadt hagyomány szerint a jó gyerekeket a Mágikus Nyuszi, az Oschter Haws ajándékozta meg csokoládétojásokkal teli kosárral. Egy másik történet alapján pedig egy asszony, aki nagyon szerette a gyerekeket, színes tojásokkal teli kosarakat rejtett el oly módon, hogy azt a gyerekek hamar megtalálják.

A FÉSZEKRAKÓ NYÚL

A húsvéti tojásokat hozó nyuszi története tehát eredetileg német földről származik, ahol a 16. században vált a keresztény ünnep részévé, hazánkban a 19. században honosodott meg.

Magyarországon, Németországban, sőt, az Egyesült Államokban is általánosan ismert hagyomány a húsvéti fészkek készítése az ajándék és a húsvéti tojások számára. A fészekrakás valószínűleg abból vezethető

le, hogy a nyugati kultúrákban ábrázolt nyúl általában a *Lepus* nemzetséghez tartozik, amely abban különbözik más nyúlfajoktól, hogy nem üregben él, hanem fészket rak, kicsinyei nyitott szemmel születnek, teste nagyobb és füle hosszabb.

Solymossy Sándor (1864–1945) néprajzkutató arra mutatott rá azonban, hogy a nyúl vélhetően egy félreértés miatt került a húsvéti ünnepek jelképei közé. A régi időkben ugyanis egyes német vidékeken szokás volt húsvétkor gyöngytyúkot ajándékozni annak tojásaival együtt. A gyöngytyúk német elnevezése Haselhuhn, röviden csak Hasel. A nyúl neve németül Hase, s így történetelt meg a félreértés, ugyanis a Hasel és a Hase igen hasonló csengésű szavak. A tojást tojó nyulat később postai képeslapokon kezdték népszerűsíteni, és valószínű, hogy ezek útján jutott el hozzánk is, háttérbe szorítva az addig hagyományos húsvéti állatot, a bárányt.

A HÚSVÉTI BILBY

Félrefordítás vagy sem, a nyuszi olyan jól tartja magát a nyugati keresztény kultúrkörben, hogy Ausztráliában és Új-Zélandon sem tudják kiszorítani, és lecserélni a náluk őshonos erszényes nyúlra, a bilbyre. Pedig igyekeznek, hiszen mindkét országban a nyúl behurcolt állat és kártevőnek számít. Bár az ausztrál áruházakban húsvét környékén tipikus látvány a csokoládéból készült húsvéti bilby, ez a gyerekek szeme elé igen ritkán kerülő, kihalás fenyegette erszényes állat, még sem tudja kiváltani ünnepi jelképként a továbbra is közkedvelt, aranyos európai nyusziakat.

A húsvéti nyuszival kapcsolatosan végezetül mindenképpen említést kell tennünk egy magyar turisztikai különlegességről is: hazánkban létezik egy Nyúl nevű község, ahol a névazonosság külön ünneplésre ad alkalmat. A településen húsvétkor hagyományosan két napig tartó rendezvénysorozatot szerveznek, amelynek része a „FUTA NYÚL” futóverseny.